357

3/1917

Jataka Paddhati of Dhanesa with Sanskrit Santanam

अथपद्धत्युदाहरणंप्रारंभः ॥ ग्रंथसंख्या ६७५ ॥श्रीरामप्रस०

33 a 24 Vol I

श्रीगणेशायनमः कोतंनितांतशिवपादयुग्मंचित्तेनिधायाथदिवाकरात्मजः सच्छिष्यतोषायनिजप्रणीतंग्रंथंवरेण्यंविवृणोतिकरोति।१ अथविघ्नविघातायेनिजयुरुप्रणामपूर्वकंमंगलमाचरति श्रीमच्छास्त्रमिति स्पष्टं चिकीर्षितंप्रतिजानीते श्रीकेशवेति ग्रंथांतरसाध्यमिति कर्तव्यता माह तारादिति इहतोचतुर्थभावंसाधयति संविधायेति अत्रोदाहरणं संवत् १८४१ शके १५०९ सोमवारान्वितभाद्रपदशुक्लत्रयोदशीघटि ५२ पले ४ मिता धृतिर्ध्रुवानक्षत्रघटि ४५।२० सूर्योदयात्भोग्यर्क्षघटि १० प ५९ मितधृतियोगघटि ३४ पले १० घटिमितः दिनमानं ३०।२ अत्रसूर्योदयाद्गतःनेहसिरुद्रघटीमित रेखातः प्राच्योचतुषष्टि ६४ योजनांतरेपुरारिपत्तनेकस्यचिज्जनःनमेभूत् दृग्गणितैक्यकृद्रुद्रलाघा त्याख्यात्करणात्साधितास्तात्कालिकामध्यमाःस्पष्टाश्चसूर्योदयःसगतिकालिरुच्यते अस्तगतानत्रबुधशुक्रौ युरुज्ञानीवक्रिणौ फलभोक्तृका या ५।४५ चरखंडानि ५७।८।१० अयनांशाः २७।२।१० स्वोदयलग्नं ११।५।८।३८ अथचतुर्थभावसाधनार्थंलग्नमेवसूर्यःकल्पितः अस्मा दानीतंचरं ३२ सायनार्कस्यदक्षिणगोलेस्थितित्वादनेन ३२ युक्ताःपंचदश १५।० जातंराश्यर्धं ९।३२ अमुमेवइष्टकालंप्रकल्प्यकल्पि

र	च	म	बु	गु	शु	श	रा	के	र	च	म	बु	गु	शु	श	रा	के	मे	वृ	मि	क	सि	कं
५	८	८	७	५	७	८	५	७	५	८	५	७	५	७	८	५	७	मी	कुं	म	ध	वृ	ल
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८						
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८						
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८						

स्वोदयाश्च

११	११	९	११	९	१०	९	९	९	११	११	११	९	११	९	९	९	९	२२	२७	१९	१९	१९	१५
८	९	८	८	७	८	७	८	८	८	९	८	८	८	७	८	८	८						

तोकीलुंकोदयलंसमाध्यं तन्न दृग्भोग्यकालः ७ अतोभोग्यः गुणोध्योभीष्टनाडीफलेभ्यइत्यादिना जातंचतुर्थलग्नं २।१९।५१।१० अ थवाऽत्रप्रकारांतरमस्तिकिंचित्मांत रत्वात् चतुर्थलग्नमर्कादाचत्सा तरतोभवतीत्यस्यसंस्कारादितिधायप्रकारांतरमाह यातंचेति पूर्वोक्ततदिति स्पष्टं अवशिष्टभावानांसंधीश्चसाधयति लग्नान्नितस्यति स्वकर्मा विति अत्रोदाहरणं पूर्वोक्तं २५।५० अस्मात्सायनार्कक्षिप्तलग्नात्सप्तमेसंधिः ७।२२।५०।० पुनरप्यस्मिन्लग्नसंधौसाधितेज्ञातोधनभावः ८।८।५२।० अत्रा पिपदंशोन्नितेज्ञातोधनसंधिः ८।२२।३०।३ अस्मिन्नपिक्षिप्तेज्ञातःसहजभावः ९।८।१२।५२ अत्रापिपदंशोन्नितेज्ञातःसहजसंधिः ९।२२।५।० एवंभावचतुष्टयंसंधित्रयंचतंअथचतुर्थराशियुतोधनभावोविभावः ७।८।५२।० सहजभावेद्विराश्यन्वितेसतास्योर्यः ९।८।२२।५२ अथसहजसंधिरेकराशियुतोज्ञातः सहजसंधिः ९।२२।५।० धनसंधिस्त्रिराशियुतोज्ञातःसतसंधिः १०।२२।१०।३ लग्नसंधिः पंच भान्वितोज्ञातोरिपुसंधिः ७।२०।५०।२५ एवंषड्भावाः समंधयोलघुकर्मणेवसंजाताः अमीहिषड्भावाःसमंधयश्चषड्राश्यभ्यावाः

रम्

संतोन्येभवंति अत्रश्लोपन्याययुक्तप्रकारेणभावानीयतत्साम्यमेषांमंदज्ञानाभावानावासनानभिज्ञानांप्रतीतिरुत्पद्या भावकुंडल्यांग्रहनिवेशा नार्थमाह तेन्येभवंतीतिपूर्वपद्येनसंबध्यते भावस्याद्यसंधिः प्रथमसंधिः पूर्वनिहितभावाधस्थितसंधितिति यावत् भावंतिष्ठतीतिभावस्तोभा

त	म	ध	म	म	म	क	म	क	म	हि	म
७	७	८	८	९	०	११	८	८	८	०	०
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८

आ	स	द्र	स	ध	स	क	स	भा	स	श्र	स
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

जन्मकुंडली

भावकुंडली

वाधस्थइतियावत् अत्रकवर्ण द मेशाद्युपलक्ष्यकं तेनग्रहस्य संधिराशिगतत्वेप्यंशोन्यूनाधिक त्वेपूर्वापरभावफलंस्यादितिध्ये यं यदाऽऽद्यसंधेरधिकोभावस्त संधेर्न्यूनोग्रहस्तास्वोदा – स्थित भाव – मेषफलंदत्तीत्यपिबोध्यं यदातुसंध्यधोराश्यादितुल्याग्र

०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

हस्तदापूर्वापर – वसंधिस्तरराश्यामेवस्याप्यइत्यपिवोद्भवे यदाकदाचिदेकएवराशिर्भावद्वयेसमायातिअथवाभावएकराशिंपरित्यज्यप रांतराभावकुंडल्यामपितादृशएवराशयः स्थाप्याइत्यवधेयं अत्रप्रोक्तविचारणयाग्रहाःपूर्वापरभावेसंचलंतीतिग्रहभावकुंडल्योरेक्यमेव अतएवभावकुंडल्याःनपार्थक्यंनल्लिखितं तथापिग्रहस्यन्यूनाधिकानंशानप्रकल्प्यकल्पनिकमुदाहरणंप्रदर्श्यते गुरुः ०।२७।८।५५।७ अ मीदृशःकल्पितः ०।२२।५।२८ अयंमेषराशौवर्तते सचमेषराशिः पष्ठभावेनातेयंरिपुभावस्तीतिसामान्यतोज्ञाते परंरिपुभावाधस्थितसं धेरस्मात् ०।२०।५२।२५ अधिकोनः समभावफलंदास्यतीतिज्ञेयं अतः सम्यगुक्तंभावस्यसंधिभवनाधिकएवचरस्फुटनित्यफलंप्रकुरु तेग्निमभावज्ञातमिति एवमन्यसर्वोप्युदाहरणानिबोध्यानि विस्तरभयान्नास्माभिःप्रदर्श्यंते अत्रेदमवगंतव्यं भावकुंडलीकेवलंभा वफलार्थमेव अन्यःसर्वोपिज्ञातकविचारोग्रहकुंडल्येवविधेयइति बहुसामान्यतोःमुकभावफलंग्रहोदास्यतीतिज्ञातं परंतत्स्थायीयताक लेनपार्थेनोच्यतेआह संधिग्रहांतरमिति अत्रेदंतत्वं यस्यभावस्यफलंग्रहणंदेयंनद्यावाद्यदिःमूनोग्रहस्तदाभावाद्यसंधिर्ग्रहाद्वावाच्च ग्राह्यः यदितद्भावाधिकस्तर्हितदस्थसंधेर्योभावश्चापनीयइति इदमेवाह आद्यसंधिरिति अत्रोदाहरणं रविः ५।६।५।१० अयमाय भावस्तीत्यावश्यकायं ५।८।२०।५२ भावादंशैरर्कोत्योन्तीत्यतोभावाद्यसंधिरियं ४।२०।५।० संधिग्रहांतरं ०।१२।३५।२० असा

वेवभाज्यः भावसंध्यंतरं ७।२४।२३।२० भाजकोयं भाज्यभाजकोषक्षसमवर्णौभजनालुब्धेभावफ
लेरूपादि।७२३।२०। भावाद्रवेर्न्यूनत्वाच्चयंमतत अथोपहेसरति बुधवरंति उक्तानार्थं इतिश्री
नृसिंहकृतदिवाकरकृतस्फोटपट्वर्थदाहरणेगणिततत्वचिंतामणिसंज्ञेभावाध्यायःप्रथमः १ अ
थवृत्तद्वयेनदृग्ज्ञानयनंवदति पश्येनेति द्विनिघ्नभागाइति पश्येननिरीक्षकेणदृष्टेतियावत षड्यं

	र	सो	मं	बु	गु	शु	श
	०	०	०	०	०	०	०
	५३	४०	३६	५८	२८	३८	२५
	०	४८	२८	३०	०	४८	२३
	चय	चय	चय	चय	क्षय	चय	क्षय

ग्रः काद्यामूपपद्यंत्राकांक्षिकाइत्यर्थः तथाचषष्टिसंख्याफलंरूपार्यंम्यादितिवर्गं विज्ञाध्येतिरसभाधिकंदिग्भ्योविशेध्यंयदवशिष्यंतत
स्सत्वरीकृतस्यअधोदृष्टिर्भवतीत्यर्थः अत्रोदाहरणं सूर्योपरिदृष्टिःसाध्यतइतिसूर्योदृग्यः ७।६।२०।२० चंद्रोर्कंबलोकयतीत्यसोदृश्या
२०।४। ।३० चंद्रोनःसूर्यः ७।२०।७।२०। अयंषड्भाधिकोस्यतेदिग्भ्योविशुद्धः २।२८।१२० अ — ज्ञानामर्थज्ञातषड्भागाद्या
दृष्टिः ज्ञातारूपात्मिका १।४८।४।८० एवंशनिदृष्ट्या २०।६।२८।४० दृश्यःसएव अंतरं ७।२०।२।२५ अन्योपरिपंचभागाधिः त
नराशीनसंत्यस्यदृष्टिनिघ्नभागाएवदृष्टिः ४।२४।७० अग्रदृष्टाद्या १।४०।२४।७० एवंसर्वत्रोक्तार्थेप्रकाशवद्यत्रयणविशेषदृक्
साधनमाह भागाहिनिघ्नाइति त्रिभाइति त्रिभेदिग्भाइति यदाभौमार्किगेयदृष्टेर्भोगरहितस्यदृश्यस्यशीघ्रराशितुल्यंज्ञेषतदानंतरांशकैने
वमार्गेणदृष्टिर्नेदलीकृताद्यादिपूर्वोक्तप्रकारेणसाध्येतिभावार्थः उदाहरणंतुदृश्यः ७।६।२०।२० दृष्टाभौमः ३।२।३१। अंतरं २।४।५
० पंचवर्नीसंयुतमार्धभागाद्यन्यक्कलान राशिविहायस्वार्धान्विताभागाः ६।२७।२० पंचवर्नीसंयुताः २०।५१।२० षष्टिभाक्तारूपाद्या
दृष्टिः०।२१।५७।२० एवंयुरुदृष्टा ११।२१।६।५७ अनेनोनिनेनिरीक्षितेसूर्येणशे ०।२९।३०।१५ अत्रचत्वारोगणायमेनदृष्टांशकैरेभिः
३२।८।३० ऊनाषष्टिदृष्टिः २०।५१।३० रूपाद्या ०।२०।८।३० एवमेवंत्र एवंभावानदृश्यानयग्रहानुपस्थानत्रकल्प्यदृशःसाध्याः तेद
वंमिश्रयुग्रहज्ञाभावदृग्भ्यांलिख्यते दिग्भाधिकइति निरीक्षकोनेनिरीक्ष्यदिग्भ्योमेषदृष्टिर्नेम्यात्किमुतदिग्भाधिकइतिन्या
र्थः बुधवरंतिस्पष्टोइतिश्रीनृसिंहगणकस्कृतदिवाकरविरचितेस्फोटपट्वुदाहरणेगणिततत्वचिंतामणिसंज्ञेदृष्टयध्यायोद्वितीया
यः २ अथबलाध्यायोव्याख्यायते तत्रबलंस्थानदिक्कालनिसर्गचेष्टादृग्भेदैःषड्विधंकस्यबलस्यकियंतोभेदाइतिज्ञापनार्थंपद्यत्रयं
मयोक्तं समवर्गज्ञनिर्दृक्काणज्ञलिदृग्ज्ञेवि — मयुग्मभावज्ञकेंद्रभादिज्ञमवादिपंचधाख्यानवीर्यामितिहोरिकेबुधः षष्ठज्ञेगतसमुन्नतो
द्भवे — ज्ञज्ञेशरदादिनाथज्ञे कालज्ञेत्विति चतुर्विधबलेत्वेकधैवस्वदृष्टिदिग्बले २ चेष्टास्थकेंद्रोद्भवमायनेत्र्यंशचेष्टिकंवीर्य
माहुः नैसर्गिकंत्वेकविधंबलानांषण्णांयुतेः षड्बलमामनंति ३ तत्रबलज्ञानबलउच्चबलमाह खेटनीचविवरस्थिति तत्रखेटनीचवि

ग्रदृष्टयः भावदृश्याः

दृश्याः	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	त	प	म	क	कु	मि	जा	मृ	घ	ह	अ	व
द्वादश	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२०६०	०	५३	२२	१	२३	०	५६	२२	५४	२८	५२	५२	३३	२२	०	०	०	०	०
चं०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	५	०	१	२८	२६	५०	५	२	०	०	०	०	०	५३	५४	३६	५८	३०	२८
मं०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
बु०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
गु०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
शु०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
श०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दृ०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

	०	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
नी०	५	७	१	१	५	१	१	१
चा०	०	१	२८	५	२	१०	०	०
नि०	०	०	१	०	०	१	०	०

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
उ०	०	०	०	०	०	०	०
चं०	०	०	८	५	३	०	०
नि०	८	१०	३१	२८	२	५८	०

वरंयथापदल्पंभवतितथाकार्यंग्रहाणांनी
चानिराश्यादीनि उदाहरणं रविः७।२०।२०।
नीचात ६।२० शुद्धः०।३।२८।५० अस्यो
ज्ञानां ३३।२८।५० गुणभागः ०।२०।७
अंशा युच्चबलंप्राग्वदूरूपादि०।२०।५२
एवमन्येषां ग्रहाणांनीचानि उच्चबलानि॥
अथसमवर्गबलोपयुक्तत्वेनप्रथमंबिस
र्गमित्रसमचक्रंलिख्यते तदुक्तंलघुजा
तके ज्ञानूसंदमितासमश्वज्ञशिज्ञोमित्रा
णिज्ञेषारवेस्तीक्ष्णोसुहिमरश्मिज्ञश्चस
हृदाज्ञेषाःसमाज्ञीतगाः॥ज्ञीवंदृक्केंद्र
सितोबुधस्यहिमगुः ज्ञानुःसमाश्चापरे
कराः कुजस्यसुहृदोज्ञारिःसितार्कीस
मोमित्रेसूर्यसितोबुधस्यहिमगुः ज्ञानुः
समाश्चापरे॥सूरःसोम्यसितावरीरवि

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
	०	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
नी०	५	७	१	१	५	१	१	१
चा०	०	१	२८	५	२	१०	०	०
नि०	०	०	१	०	०	१	०	०
उ०	०	०	०	०	०	०	०	०
चं०	०	०	८	५	३	०	०	०
नि०	८	१०	३१	२८	२	५८	०	०

ग्रा

ताम्बोपरत्वन्यथासोम्यार्कीसुहृदोसमोकुजगुरूशुक्रस्यज्ञेषावरौ
शुक्रेज्ञौसुहृदोसमःसरगुरुः सोरस्यचन्द्रेचरयस्तात्कालेचदशाय
बंधुसदृक्षस्तत्रोच्चभमित्रस्थितइति २ अत्रग्रहकुंडल्यांसूर्यादिकाद
ज्ञाभाः तेनभौमारवेस्तत्कालिकमित्रं ज्ञेषाःपंचग्रहाः ज्ञानवः एवंसर्वेषां अधिमित्रादिज्ञानमुक्तंतेनैव मित्रंसुहृत्सौनीरित्याख्याता
येनिसर्गभावेन तेधिमित्रसमास्तत्कालमुपस्थिताश्चेत्याः ३ अयमाशयः योग्रहोनिसर्गमित्रंअथचतत्कालमित्रंसोधिमित्रंस्या

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
अं:							
मित्रा णि	मगु	रबु	रचं	रसू	रभं	चंबु	बुश
समाः	रश	गुबु	शु	शु	शश	मगु	शश
वैरिणः	शु श	०	बु	चं	बु शु	रचं	रचं

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
अं:							
मित्रा णि	मं	गुश	गुशु	मं	चंमं	मं	चंगु
गान्तरः	चंबु	रमं	चं	रचं	रबु	रचं	रमं
	गुशु	शु	शु	गुशु	शु	गुशु	चंशु

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
अं:							
मित्र	०	बुशु	शु	मं	श	मं	बं
	०	२	०	चं	बुश	रचं	रम
	मित्र	०	बुशु	चंरम			
	समचंश	रबुचं	रगु	सबुश	चंशु		

तं एवमुभयत्रगुरुत्वेधिशत्रुत्वं एकत्रगुरुत्वपरत्रमित्रत्वंसमत्वं स्वाभाविकसमत्वमिति तत्कालमित्रत्वमिति शत्रु बु मंशु श बश ० २
मित्रत्वं गुरुत्वेशत्रुत्वमिति प्रकृतोदाहरणे कस्यभौमः प्रकारद्वयेनमित्रमित्यधिमित्रं गुरुचंद्रावेकत्रमित्रेअभेअशु ० २ चं बुश रम
परत्रविगधिनावतः समावेव बुधएकत्रशत्रुः परत्रसमोतारिपुः शुक्रशनीउभयत्रशत्रुत्वादधिवैरिणौ एवं चंद्रादीनांस्वयं चक्रंतमदा
इदानींसमवर्गज्ञाज्ञानार्थंस्वपदानिलिख्यंते अवनिजभगुनेदुनेदुस्वयेंदुजभगुनावनिजामरज्यमंदाः तपनजसुरपूजितोत्तमषाड्गुलव
पाः क्रमशोबुधनिर्मलाः २ समेऽरबोरसमेरवींद्वोर्रंरगुहाधेऽमितेविचिंत्ये द्रेक्काण – थास्वसंताकभशशाशिभागोभवतिद्रेक्काणः२
गतानवांशाविभरेवचरांशागुणंदुनक्काद्गुणस्वगुणास्युः स्वगोसमेभस्वभतः समेऽतत्समसप्तांत्यधियोहनीयाः ३ समस्त्रिकोणक्रियएवकाणां
णामक्षणस्त्रेकदुभंतानवांशाः क्रमाच्चतुर्णांमयभास्करांशः स्वभादथत्रिंशलवाः स्युरत्र ४ कुजार्कजेज्येंदुजकाल्यभागाः शरेषिभाद्रीद्युमिता

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
ग्रहाः							
ग्रहं	बुं	शु०	चं०	मं०	मूल	मं	मि०
होरा	चं०	सं०	चं	मं०	चं०	चं	मि०
द्रेक्का	बुं	वं	मि	चं०	मं०	स्व	सं०
सप्तमा	बु	मि	मं०	बु०	मं	मि	चं०
नवांश	गु०	सं	मं०	वं०	चं०	मं०	ऊ०
द्वादशां	सं	मि	गु०	मि	चं०	सं	वं०
त्रिंशभ	वं	मं	वं	शु	मि	स्व	स्व

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०

भवंयुः तत्रबलमाह तत्स्ववर्गबलंयोगः
स्वचरांश्वयुग्मविषमे र चं मं बु गु शु श
समेसंज्ञाः कथिताः पु० ० २ २ ० ०
गणः ५ अथसमं २ ५ ५ २ ५ ५
वर्गेचक्रंस्वाधिमित्र २ ० ० ३ ५ ३
युग्मलक्षितंस्वेशगान्वितंलिख्यते अथसमं
वर्गबलज्ञापनार्थमाह स्वमिति अगतिम
इति स्पष्टार्थौ सप्तवर्गबलस्यैतच्चक्रंसोक

एष्टलिखितमस्ति समस्थानबलयोगे ज्ञातंसमवर्गबलं अन्यइति श्रीकेशवसोक्तसोक्तज्ञातकर्कमंपद्धतेष्टीकायामन्योविशेषउक्तः
सोत्रसमवर्गबलविषयेत्रयः सविशेषोयथा स्वोच्चत्रिकोणस्वगृहाणांत्रयाणांद्वयोर्वासंभवेत्र्यवस्थासागतव्यो विज्ञातिरंशाः सिंहत्रिकोण
मपरस्वभवनमर्कस्य उच्चंभागत्रितयंवृषइंदोः स्वात्त्रिकोणमपरेशाः २ द्वादशभागामेषत्रिकोणमपरस्वभंतुभौमस्य उच्चमथार्कस्यावाबुधस्य
तुलांशकेः सदात्रिंश २ परतस्त्रिकोणज्ञातंपंचभिरंशैः स्वगृहंजंपरतः दशभिर्भागैर्जीवस्यधनुषित्रिकोणंतत्परंस्वगृहं ३ शुक्रस्यतिथ
शात्त्रिकोणमपरस्वभंतुलायां कुंभत्रिकोणस्वगृहंविज्ञस्यथाखेः सिंहइति ४ यत्तुमयारज्ञीवभृगुभानुभानुभुवोनस्वामूलत्रिकोणभवन
मित्यर्कहोरामकरंदकृतान्तन्निर्मूलत्वादुपेक्ष्य अन्त्रोच्चबलस्यैवयोगबमाधितत्वादुच्चस्थानपक्षितत्वासंपूर्णंबलंराशिश्चंद्रस्यत्रिकोणं बुध
स्यतुर्कन्यायोविज्ञातरंशात्त्रिकोणपरतः स्वगृहं यत्रेष्टकाध्यायेत्रयाणामप्यपक्षानतनतथार्कवव्यवस्था यत्रगृहस्यतनमूलत्रिकोणबलंमि
त्राद्यन्तमबलंचपक्षेसंस्थानत्रिकोणबलमेवग्राह्यं होराटीतुसप्तवंशादिस्कन्धेनत्रिकोणान्वयइति तथाचश्रीधराचार्योह स्वगृहादिगता
नांयतनग्रहाणामुदितंबलं तदेवसमवर्गेपतदीशस्यवशाद्बलं अत्रग्रहस्योक्तत्वात्समवर्गेग्रहातिरिक्तसमवर्गइतिव्याख्येयं सामान्यशब्द
स्यविशेषपरत्वात् इदानींयुग्मायुग्मबलमाह दनइति भवनांशासाम्येसमराशौसमराशेर्नवांशेविषमराशौविषमराशेर्नवांशइत्यर्थः चक्रंतु
अत्रग्रहपदंराशिपरं आदिशब्देनषणपरापोक्लिमयाः संग्रहः तथाचर्कंद्राशिषणपरपश्यापोक्लिमराशिमेलनइत्यर्थः

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
	०	०	०	०	०	०	०
	०	५	०	०	०	०	०
	०	०	०	०	०	०	०

द्रेक्काणबलमाह रूर्कीवेति बृहज्जातके बुधभानुमतोनपुंसकाख्याराशिश्चु
ति अत्रनग्रहाणांद्वितीयादिद्रेक्काणगानांशून्यबलमित्यादिबोध्यं यत्तुक्षेत्रादिमध्यांतगेतानृपो
क्रमेणेतिहोरामकरंदकृतोक्तंतदसत स्त्रीस्ववर्गानामध्यद्रेक्काणनपुंसकानांबलमित्यर्थस्यापेक्षय
विरुद्धत्वात्मकरंदपद्धतिविरुद्धत्वाच्च तथाचपराशरः आदिमध्यावसानेषुद्रेक्काणेषुत्रिताः क्रमात् पुंनपुंसकस्त्रियामास्युरादित्यस्त्रिबलंग्रहाइति

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
	०	०	०	०	०	०	०
	५	०	५	०	०	०	५
	०	०	०	०	०	०	०

11/1913

म्यत्वान्निशद्युक्ता ४५।३।३५। षष्टिभक्तास्त्रयाद्या विंदोयायनबीजं ०।४०।५३।३५ एवं भौमादीनां च कुजयोरंशादि

	र	चं	म	बु	गु	शु	श
अयनां	०	०	०	०	०	०	०
शरा	०	०	०	०	०	०	०
क्षिप्तयु	५	५	५	५	५	५	५

ष्यतोपहृतं ग्रहलघ्वोः क्रान्त्यानयनप्रकारोऽभिधास्यते चत्वारिंशदशीतिरद्रिकुभुवः कुसंदवाधृतीषट्
जिनाश्विनागविकुतोरवाब्ध्यश्विनः सायनात् रवेरहोर्वे दिग्लवप्रमगतोक्षमानदृग्नागताछेषघ्नाद्दृग्
ग्दशहतांशादापमः स्यात्खदिक् १ अनेनप्रकारेणानयनवासदृक्षणप्रकारेण क्रांतिरानेया एकदेशमतस्यायुक्तत्वमुपदिशति गणेशनि गणे

	१	२	३	४	५	६	७	८
	ज्ञो	जातकाभरणकर्तुर्दैवज्ञराजस्यपुत्रः	सूर्यो	ज्ञानराजपुत्रः	दामोदरप्रसिद्ध्यर्थं	विधांतरमाह	क्रांतभागैति	र

वेः क्रांतिभागानां २।५।३५ गजभागनलघ्नं ०।३०।५० यथाधदल्पं स्यात्तथाविश्लेषिते २।२९।२५।१० अस्य भाग ८९।२५।१०
गुणभागः षष्टिभागास्तर्तिचेषवोयेरूपाद्यमावनयस्य ०।२९।२५।१० एवं शेषाणां सौम्यस्य ०।४।१२ गुरोः ०।४८।३६ शुक्रस्य ०।२।५३ ज्ञान
०।५६।२२ अथयुद्धबलमाह अर्थेति विज्ञायेति अत्रयुद्धपदोपादानात्समागमादीनायंसंस्कारइतिबोध्यं अस्मत्पितृचरणानुमितं हृदवज्ञैः ज्ञि
रामणिवासनावार्त्तिके युद्धसमागमलक्षणमुक्तं तत्रायफलितोर्थः तारकास्पर्शनिमित्तेऽल्पखरान्ययुद्धं तारकाभेदभेदात्मकं अंशयोगोशुविम
दोरन्यं अंशादूनांतरयोर्ग्रहयोरल्पाणुत्वेऽपसारव्यं हयोरणुबिंबत्वेविमर्दाख्यंयुद्धं हयोः पृथुबिंबत्वनिमित्तसमागमेऽल्पनयुद्धं अन्तरम
धेयं ग्रहयोगवियोगात्मकग्रहांतरमानैक्यखंडतुल्यतास्पर्शः तन्यूनेतारकाभेदामानैक्याधिकांशार्धान्यूनेशुविमर्दः आरादंशाद्दूनो
प्तिरित्यत्रस्मिन्ग्रहांतरे ग्रहांतरांशाधिकांशादूनमल्पकमाणुत्वेऽपसारव्ययुद्धं हयोरणुत्वेकूटविग्रहाख्ययुद्धं अंशादूनेधिकांतरे हयोर
णुत्वेकूटविग्रहाद्धयोः पृथुत्वेसमागमएव ज्ञीघ्रकर्णोन्नित्याधिकोणुबिंबत्वेन्नित्यानूनेपृथुबिंबत्वमितिस्पष्टं यत्तुवार्षिकतंत्रेदृष्टो चार्यणा
र्कस्यनेधिकं ज्ञात ग्रहयोर्यस्मिन्बिंबांतरयुद्धसमागमोऽस्तीतदसत अंशाधिकेऽन्तरे हयोरणुत्वेयुद्धस्याशादूनेपिहयोः पृथुत्वेसमागमस्य च
संभवादेषग्रंथाविरोधस्यवज्ञलेषायमानत्वात् तथाचभौमादीनांपरस्परसंयोगोयुद्धसंज्ञः चंद्रेणसंयोगोपिसमागमज्ञात्वाज्यः सूर्येणस
योगोस्तमनसंज्ञइति एवंशुक्रादीनामपि युद्धहयोर्हयोर्ग्रहयोः युधबलातिरिक्तसर्वबलैक्ययोरंतराद्ग्रहांतरंफलमानीयथोक्तरीत्यासंस्का
रः नुसंधेयइतिबोध्यं अत्रमिश्रोक्तकुजादिसमुदाहरणंप्रदर्श्यते कुत्रचित्स्फुटेषुभौमगुरुशुक्रेषुसमफलेषुयुद्धबलातिरिक्तभौमस्यषड्
बलैक्यरूपाणि ० उत्तरत्रारक्तलाः ७ अथभौमषड्बलैक्यस्य ६ गुरुषड्बलैक्यस्य ९ अंतर ३ भौमगुर्वोर्दक्षिणशरयोरन्तरं ५।१ रंतरफलात्स
कर्म ० ग्रहांतरेण १ भक्तलब्धं रूपादि १।२५।१० इदं भौमस्ययाम्यस्यत्वादृणं गुरोस्तत्समदिशोस्त्वत्युबाणोपरम्यामित्यनेनरूपत्वेन
धनं एवंभौमशुक्रषड्बलयोरंतरं ६।१०।० भौमशुक्रयोर्दक्षिणोत्तरशरयोरन्तरं ५।७।१ योगेन ग्रहांतरेण १२ भक्तलब्धं रूपादि ०।२५।१० इदंभौम
स्यदक्षिणस्फुटर्णं शुक्रस्योत्तरत्वाद्धनं एवंगुरुशुक्रषड्बलैक्ययो ९।१० रंतरं २ गुरुशुक्रयाम्योदक्शर १।७ योगेनग्रहांतरेण १० भक्तप्राग्व

13
1917

गः चेष्टाकेंद्रोदृक्चेष्टाबलमाह मध्यस्फुटैक्येति मध्यस्फुटैक्याधेंदुबीजयोरंशादिभेषतत्कंगवयुद्धलंतत्कुजार्किकेंद्रेचेष्टाबलंस्या
दितियोजना चलोच्चनीचोच्चभौमगुरुशनीनांमध्यमार्कतुल्यंग्रसिद्धं बुधशुक्रयोस्त्वर्कणादायाति ग्रहलाघवेतुतयोः शीघ्रकेंद्रेएवानीय
ते तेमध्यमार्कणयुतेसतीशीघ्रोच्चेस्यातामितिध्येयं तुंगवतषड्भोनात्स्वभागगुणभागसंमितमित्यनेनेतियावत् कुजादितिस्यबलोपपत्ति
मौ कुजमारभ्यत्यर्थः अत्रमध्यस्फुटैक्यं द्वादशाधिकंचेत् द्वादशतर्हूनकार्यं अत्रोदाहरणं मध्यमाभाः ०।२९।५८।२८ स्पष्टश्च ३।२।३५।
अनयायोगाधैनानेन २।१।२८।४४ शीघ्रोच्चमध्यमार्कतुल्यं ५।८।५०।० यथाधदल्पंस्यात्तथाविश्लेषिते २।२९।२५।१० अस्यभाग ८९।२५।१०
गुणभागः षष्टिभागास्तर्तिचेषवोयेरूपाद्यमावनयस्य ०।२९।२५।१० एवंशेषाणां सौम्यस्य ०।४।१२ गुरोः ०।४८।३६ शुक्रस्य ०।२।५३ ज्ञान
०।५६।२२ अथयुद्धबलमाह अर्थेति विज्ञायेति अत्रयुद्धपदोपादानात्समागमादीनायंसंस्कारइतिबोध्यं अस्मत्पितृचरणानुमितं हृदवज्ञैः ज्ञि
रामणिवासनावार्त्तिके युद्धसमागमलक्षणमुक्तं तत्रायफलितोर्थः तारकास्पर्शनिमित्तेऽल्पखरान्ययुद्धं तारकाभेदभेदात्मकं अंशयोगोशुविम
दोरन्यं अंशादूनांतरयोर्ग्रहयोरल्पाणुत्वेऽपसारव्यं हयोरणुबिंबत्वेविमर्दाख्यंयुद्धं हयोः पृथुबिंबत्वनिमित्तसमागमेऽल्पनयुद्धं अन्तरम
धेयं ग्रहयोगवियोगात्मकग्रहांतरमानैक्यखंडतुल्यतास्पर्शः तन्यूनेतारकाभेदामानैक्याधिकांशार्धान्यूनेशुविमर्दः आरादंशाद्दूनो
प्तिरित्यत्रस्मिन्ग्रहांतरे ग्रहांतरांशाधिकांशादूनमल्पकमाणुत्वेऽपसारव्ययुद्धं हयोरणुत्वेकूटविग्रहाख्ययुद्धं अंशादूनेधिकांतरे हयोर
णुत्वेकूटविग्रहाद्धयोः पृथुत्वेसमागमएव ज्ञीघ्रकर्णोन्नित्याधिकोणुबिंबत्वेन्नित्यानूनेपृथुबिंबत्वमितिस्पष्टं यत्तुवार्षिकतंत्रेदृष्टो चार्यणा
र्कस्यनेधिकं ज्ञात ग्रहयोर्यस्मिन्बिंबांतरयुद्धसमागमोऽस्तीतदसत अंशाधिकेऽन्तरे हयोरणुत्वेयुद्धस्याशादूनेपिहयोः पृथुत्वेसमागमस्य च
संभवादेषग्रंथाविरोधस्यवज्ञलेषायमानत्वात् तथाचभौमादीनांपरस्परसंयोगोयुद्धसंज्ञः चंद्रेणसंयोगोपिसमागमज्ञात्वाज्यः सूर्येणस
योगोस्तमनसंज्ञइति एवंशुक्रादीनामपि युद्धहयोर्हयोर्ग्रहयोः युधबलातिरिक्तसर्वबलैक्ययोरंतराद्ग्रहांतरंफलमानीयथोक्तरीत्यासंस्का
रः नुसंधेयइतिबोध्यं अत्रमिश्रोक्तकुजादिसमुदाहरणंप्रदर्श्यते कुत्रचित्स्फुटेषुभौमगुरुशुक्रेषुसमफलेषुयुद्धबलातिरिक्तभौमस्यषड्
बलैक्यरूपाणि ० उत्तरत्रारक्तलाः ७ अथभौमषड्बलैक्यस्य ६ गुरुषड्बलैक्यस्य ९ अंतर ३ भौमगुर्वोर्दक्षिणशरयोरन्तरं ५।१ रंतरफलात्स
कर्म ० ग्रहांतरेण १ भक्तलब्धं रूपादि १।२५।१० इदं भौमस्ययाम्यस्यत्वादृणं गुरोस्तत्समदिशोस्त्वत्युबाणोपरम्यामित्यनेनरूपत्वेन
धनं एवंभौमशुक्रषड्बलयोरंतरं ६।१०।० भौमशुक्रयोर्दक्षिणोत्तरशरयोरन्तरं ५।७।१ योगेन ग्रहांतरेण १२ भक्तलब्धं रूपादि ०।२५।१० इदंभौम
स्यदक्षिणस्फुटर्णं शुक्रस्योत्तरत्वाद्धनं एवंगुरुशुक्रषड्बलैक्ययो ९।१० रंतरं २ गुरुशुक्रयाम्योदक्शर १।७ योगेनग्रहांतरेण १० भक्तप्राग्व

पादयं ०।२।० एतद्ऋणं शुक्रस्यधनं अथभौमस्यदृग्बलमाह भौमेनेत्यादि भौमेनसहितयोरर्कयोरेकोज्ञातेयुद्धबलंस्यात् १।५८।० अथशुक्रस्यधनबलयोरर्कयोज्ञातं ०।३।१० गुरोस्तुधनर्णयोरंतरेशोषंज्ञातंयुद्धबलंधनं ०।२८।० एवमज्ञातिएकद्व्यादिकेनेति एकद्व्यादिकेनज्ञातेनग्रहांतरेण सहितस्यग्रहांतरस्य संस्कारभावश्रुतिभावः ज्ञातांतरेणग्रहांतरेणसहितयावत्तत्रोक्तंमिश्रांतरहस्ये एकान्याधिक्यंयदंशविहितमहिनोसेटमध्येतरंस्यादिति यादृक्षः शरस्तादृक्स्थोग्रहोज्ञेयः दिक्साम्येतुलघुत्वंशोग्रहान्यस्मात्न्यादिस्थस्त्यवधेयं शुक्रोदाहरणेयुद्धबलाभावायवादायचेशार्कदृग्जन्यचेष्टाबलयोर्योगेचेष्टाफललिप्तीरत्यते

र	चं	म	बु	गु	शु	श
०	१	१	१	०	१	१
५	२४	२१	१५	३	२	२८
५	२५	२२	१६	३	२	२९

वाह मेदेति स्पष्टं मिश्रेनसर्गिकबलेनसहितस्यार्कबलस्यैक्यंकृत्वातत्रैवदृग्बलमपिसंस्कृत्यज्ञातेषड्बलेकंलिप्तीरत्यते अत्रिविधेभावबलमाह अथतेनभोगवदिति नकीटेति भौमस्यबलं ५।३।५८ अथदृग्बलंसाध्यते तत्रलग्नोपदृग्योगचतुर्थांशायं दृग्योगचतुर्थांशायं ०।२२।३८ एवंशुचतुर्थांशायं ०।२०।५१ अनयोरंतरेशोषंशुभचतुर्थांशास्यंतिऋणं ०।१।५१ एतच्चोर्ध्वदृष्टिभ्यामाभ्यां ०।२।३६।०।५२।० एकीकृताभ्यां ०।४।३८ सैवदृग्धनगताभ्यांशुक्रज्ञातधनबलंलग्नस्यदृग्बलं ०।२।४१ एवंसर्वेषां धनाभिधेस्यादिमेदावबोधार्थमुक्तं अथलग्नेकर्कादिराशिरस्तीतिलग्नमेवबलंग्नाख्यंधितंज्ञातं शून्यं० अनयथोक्तविधिनादिग्बलमपिशू

र	चं	म	बु	गु	शु	श
०	१	१	१	०	१	१
५	२४	२१	१५	३	२	२८
५	२५	२२	१६	३	२	२९

र	चं	म	बु	गु	शु	श
०	१	१	१	०	१	१
५	२४	२१	१५	३	२	२८
५	२५	२२	१६	३	२	२९

र	चं	म	बु	गु	शु	श
०	१	१	१	०	१	१
५	२४	२१	१५	३	२	२८
५	२५	२२	१६	३	२	२९

र	चं	म	बु	गु	शु	श
०	१	१	१	०	१	१
५	२४	२१	१५	३	२	२८
५	२५	२२	१६	३	२	२९

त	ध	स	क	क	ति	ना	म	ध	क
२३	५६	५	५	५३	६	५८	३	५८	२
२३	२०	५	५८	८	३	५७	३	५८	२

ज	म	त	ध	म	क	क	रि	ना	म	ध	क	आ	व
०	०	१	०	५७	१	२८	२३	२४	३१	३१	२१	३०	३०
०	०	५७	२८	२०	५८	५८	१३	५८	५८	२१	५८	२९	३०
ध	ध	ध	क	ध	ध	ध	ध	ध	ध	ध	ध	ध	ध

15
1917

एवं भार्गवस्य वर्गे ज्ञाशुभयोर्योगार्धे ज्ञातमशुभं ०।२८।३।३० अस्मद्भयोर्घातहृत्यथवाकर्षे ०।१।० अत्रप्रकारहृयसाधितयोरिष्टकर्ण्योरंतरं
समसंवर्गतः ०।२।४५ अत्रकन्यास्यसूर्यफलग्रहज्ञातंकं कन्यास्थोलिप्तिलेख्यकाग्यगणितज्ञानान्वितस्त्री वृषुरिति अत्रस्त्रीवपुरित्यशु
भफलालिप्तिलेख्यकाग्यगणितज्ञानान्वितइतिशुभफलं पादोऽशांशयोरशांशतुल्यमधिकं ०।३।४५ इष्टकर्णांतरंइष्टस्पष्टयोरंतरं ज्ञेयं शीघ्रमीयमानत्वात्
एवंसमवर्गबोध्यं एवंवर्गस्यार्कशुभ ०।३।४५ होरावर्गज्ञार्केशुभं ०।४५।० योगार्धपक्षेज्ञातमर्कस्यहोरास्थानीयंशुभं ०।१।२।३० घातपक्षेच
०।०।५८। एवंवर्गस्थवर्गेज्ञाशुभयोः ०।५८।०।५०।४५।० अनयोर्योगार्धपक्षेकर्षे ०।५०।३।४० घातपक्षेच ०।४१।५० एवंद्रेक्काणादिष्वपि
एवंचंद्रादीनामपिबोध्यं तदेवंप्रकारहृयेनमिश्रितसमवर्गेष्टकर्णानिलिख्यंते अथोपसंहरन्नेवाधिकारांतेःलंकारतयापद्येमेकमाह बुधवरेति
स्पष्टं इतिश्रीनृसिंहदैवज्ञात्मजदिवाकरविरचितस्वोक्तपद्यटीकोदाहरणेगणिततत्त्वचिंतामणिसंज्ञेइष्टकर्णाध्यायश्चतुर्थः समाप्तिमगात् ४
अथपुरानयनंविवक्षुस्तावदंशीभूतानुगुणकान्साधयति अल्पेइति मरीच्यादिइतिस्त्रीलिंगे मरीचिज्ञाइत्यस्यप्रथमद्विवचनांतरूपं ज्ञियतस्यो
तमइतिमरीचिः मर्कणीभ्यामीचिः दृश्यामंशुचिः किरणाभानुरंशुःकरः पटमितिज्ञाद्वार्णवः मरीचिः स्त्रीपुंसयोरित्यमरश्च अत्रोदाहरणेरवेरुच्च
रश्मयः ०।६।३०।४० इमाअल्पाइतिरूपयुतानामेषां ०।६।३०।४० चतुर्योगोयं ०।४८।३८।२५ ज्ञातउच्चगुणोरवेः एवंरवश्चोच्चार्श

	शीघ्रार्धपक्षेइष्टानि							मंदार्धपक्षेकर्षाणि							घातपक्षेसमवर्गेष्टानि							घातपक्षेसमवर्गेष्टानि							
	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	
सू.	०।५३	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	०।५८	०।२९	०।२९	०।२९	०।२९	०।२९	०।२९	०।५५	०।२७	०।२७	०।२७	०।२७	०।२७	०।२७	०।५३	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	०।२६	सू.
चं	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	चं
मं	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	मं
बु	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	बु
गु	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	गु
शु	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	शु
श	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२४	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२३	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	०।२२	श

यः४।२०।८।० एते अधिकाः अतोविस्फुटाः ३।२०।८।० हसिता ज्ञातश्चेष्टागुणः २।३८।३४ अथानयोरुच्चचेष्टागुणकयोर्घातोयं २।२८।३४ त
त्पष्टवर्गनिहितात्पदमभ्रयदिभर्भक्तंभवेत्तदिहमूलमस्फुटस्मृतिकरणकैर्वा ववाकोक्तरिमं १।२८।३४ षष्टिकृत्या ३६०० सप्तगुण्याधस्थांक
त्पष्टयाल ब्धमुपर्युपरि संयोज्याथवांकैर्बलेहिवारषष्ट्या ६० सवर्णयित्वाज्ञातं ४५१९ अतस्यक्तांत्याद्विघमादित्यादिपाटीसूत्रेण प्राप्तंमूलं ६०
मूलावशेषकं २२० मेकं २२० षष्टिघ्नं ६६६० विकलान्वितं ६६० द्विसंगुण २३४ द्वियुक्तेन २३८ मूलेनात्यफलंभवतिज्ञातं ४० एवमेतन्मूलं
६७।४८ षष्टि६० भक्तंज्ञातः स्पष्टागुणोरविः २७।४८।१० एवंचेंद्वादीनांषड्भ्यामवर्णितऊर्ध्वांकः षष्टिगुणोधस्थांकेनपुनः पुनः षड्भ्यांगुणोधस्थां
केनयुतएवंप्रकारेणबाध्यं अथवंसिद्धाः उच्चचेष्टस्फुटगुणाल्लिख्यंते आश्रयगुणकमाह मित्राधिमित्रइति तत्तद्गृहइति वामः त्रानु

ग्रहाणां	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
उच्चगुणाः	२६ २८	३० ५१	०२ ५८	५३ ५५	२२ ८	२१ ५७	३६ ५६
चेष्टागुणाः	२८ ३४	२८ ८	२२ २२	३६ ८८	२५ २८	३५ २८	० २८
स्फुटगुणाः	३ २८	५६ ५८	० ५७	२२ २३	३ ०	४ ०	२८ ५६

मित्रादीनांसमवर्गे अग्निभुवइत्यर्थांकाः कर्मणाश्रयाः किंतुस्वगृहद्विगुणाः यथामित्र
गृहषड्विंशतिस्तित्यादि अथनवांसमवर्गेषुस्थापितांकानांयोगविधायतेषांमित्राधिमि
त्रादीनांगृहेग्रहेसतिकर्मादिकाश्चरमित्यादिभिरंकैर्द्विगुणभेदेन समाश्रयनामागुणकोः
मिलद्युकर्मणाभवति चरस्थिरद्विस्वभावाराशिषुप्रथमपंचमनवमांशवर्गोत्तमाख्याः
॥ मेषकर्कितुलामकरेषुस्वनवांशास्तिसृषुवर्गोत्तमाख्याः वृ
षसिंहवृश्चिककुंभेषुमिथुन

ग्रहाः	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल
गृह	२०	२६	१८	२६	३०	१८	२६	
होरा	१	१	१	३	१५	३	३	
द्रे	५	२३	१	२८	१	१	१	
म	२५	२३	५	२३	२५	५	२३	
न	१	५	१	५	३	१	३	
हो	२५	२३	१	५	३	१८	१	
त्रि	५	५	२३	१८	१८	१८	२३	
योग	६८	८४	७२	९८	९३	८०	७६	
होराः	१५	१८	१२	१२	१६	२४	१८	

कन्याधनुर्मीनेषुचैवं सांशःस्वराशिनवमांशः स्वद्रेक्काणः अग्निभुः एषामन्यत
मस्थस्वर्क्षमेदवद्दशमियोगंभजेत् नतुप्राक्प्रहरणनिनात्पयोर्थः पदार्थः स
गमस्तु तदवमिद्धमाश्रयगुणकीयभाज्यभाजकचक्रंप्रदर्श्यते अत्रभौमावर्गो
नमवानशबुधः स्वद्रेक्काणतेनतयोर्द्वादशहरः स्थापितः यद्राशिगोग्रहस्त
द्राशेरवनवांशवर्गोत्तमइतिध्येयं अत्रायंयोगोनेनहरणभक्तोलब्धमाश्रयगु
णार्कस्य २।५३।२० अथवांशेषवदंतिवर्गोत्तमेतिस्पष्टं अत्रयद्यपिभौमबुधाव
र्गोनमस्वद्रेक्काणयोर्वर्त्तते परंतुअधिमित्रमित्रवेर्यधिवरिगृहेनस्तः किंतुसम
स्वगृहस्तः अतोनायंसंस्कारः तदुक्तंश्रीमत्केशवसांबब्रह्मगाचार्यैः स्वसमेकेवल

ग्रहाः	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल	योगाः
आश्रयगुणकाः	२३ २३	२ २	५ ०	८ ८	५ ५	० ०	२३ २३		
कर्मयोग्यगुणाः	२ २	५ ०	२२ २०	५ ८	५ ५	२ २	२ २		
दायांशाः	३६ २६	२५ ५०	२२ २२	२२ ८	८ ५	२१ २०	२८ २५	२५	

ग्रहाः	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल
	२७	२८	८	३१	२७	३३	२६	५८
	५१	५०	६	५४	६	६	२८	६
	२८	३०	५२	५५	५५	२८	२५	३५

तत्रिंशतांभाज्याः यदाशुभैस्त्रिंशुरंशुकैः पापैर्विपुतबुधेनचलग्नमनेकृते तदाफलल्लंरूपाद्धाधगुणोभवेत् प्रकारांतरमाह एकाल्पकृ
ति रवेर्गोनलग्ने एकभाक्तस्यराशयोर्द्विगुणांशादियुताः शाभ्यंभवेत् धातुभाल्पेतुतैः भगुणो रविकृतंरूपं शोध्यंभवेत् अत्रेहि गुणाशंसिं
शदधिकांत्रिंशतांभज्यतेत्याद्यनुक्तमपिध्येयं उपपत्त्यर्थं उदाहरणं रव्यूनलग्न २।२८।२५।२६
भद्विगुणांशाः २।५८।५२ षड्भसवर्णितैः ७।२२ षष्टिसवर्णितंरूपं ३६००० भक्तंज्ञातंशोध्यं ४।३६
२८ अनेनोनंस्वंज्ञातोगुणः मण्व ०।२९।२२ एवमन्यत्रापि एकक्षेत्रगतिगुणेनेति रविकृतंशोधतद्
णनिघ्नाः अन्यथातुयथास्थितएवदेवभागालिख्यंते अथयदर्थमेतावानुपक्रमस्तदधुनोच्यते

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल	योगाः
८ ८	३ ३	० ०	८ ८	८ ८	२४ २४	८ ८	८ ८	८८
२४ २४	२३ २३	२२ २२	८ ८	२० २०	२३ २३	८ ८	८ ८	८८
२४ २६	२० २४	२० २२	२० २४	२० २४	२३ २३	० ०	८ ८	८८
८ २६	२४ २०	२० २६	० ०	८ ८	८ ८	८ ८	८ ८	८८
८ ८	८ ८	२८ २५	८ ८	२० २०	२० २०	८ ८	८ ८	८८

युतानयति स्वकर्मयोग्येनेति उदाहरणं रवेश्चक्रार्धहानिगुणादायांशाः २७।५२।१० स्वकर्म
योग्येनगुणनेन २।३।५० निघ्नाः २५।३।४ अन्योर्ध्वांकेदिग्भक्तंमानानिवर्षाणि ४ शेषंसा
वयवंहारन्नभिर्गुणयित्वाधस्थांकान्पर्यालब्धमुपर्युपरिसंयोज्यपुनः पुनरूर्ध्वांकेदशभ
क्तलब्धमासाः ६ पुनः शेषंसाग्रंत्रिंशतासंगुण्यषष्टिभाजकमधस्थांकादूर्ध्वांकेदत्वोर्ध्वांके
दशभक्तेदिनानि ८ एवंशेषंपुनः षष्टिगुणमधस्थांकोपेतंदिघातलब्धघट्यः २८ पुनः शे
षात्पलानि २८ एवंवर्षाद्यमायुरर्कस्य २।६।८।२८।२८ एवंचंद्रादीनां तत्तुदायभागाः
२५।६।३५

21
1913

तत आह दशाक्रमादितिगणैः मूलपाकपतिः पूर्ववदन्त्यतदंशांततः दशाक्रमवशादन्येदद्युरंतर्दशाग्रहाः इति श्रीपतिरपि केंद्रादिगानोद्युसद्मित्यादि परानुजातकेऽपि केंद्रादिगाग्रहाः सर्वेदत्त्वेवापहृत्यच अत्रादिज्ञाद्देनपणफरापोक्लिमयोः मेग्रहः केंद्रपणफरादिस्थानानिसर्वाद्यदशापतेर्लग्नार्कचंद्रान्येतस्मादेवग्राह्याणि मूलदशापतेरंतर्दशाग्रहाः मूलपाकपतिरितिगणोक्तस्वरस्मात्प्रथमस्यैवकार्या तदनंतरसर्वाद्यदशापतेः केंद्रस्थस्यांतर्दशानंतरंपणफरस्थस्यानंतरमापोक्लिमस्थस्यैतिमूलदशापत्र्यंतर्दशानंतरंयस्यदृग्वेदशाप्तस्यप्रथममंतर्दशेतिपर्यवसितं अत्रवदंति सर्वेषुज्ञातकतंत्रेषुकेंद्रान्त्यापाद्यादशाक्रमादेवांतर्दशेतिनयुक्तं सहगम्यदलभवेत् सुतधर्मगयोरस्यैवापादमृतिस्थयोः सत्योर्नसत्यमस्थस्यप्रक्रियाप्यधुनोच्यते इतिपराशरज्ञातके अर्धंतृतीयमर्धंचतथार्धस्यचसप्तमंभागं एकक्षणनवपंचमंचतुर्थनिधनर्क्षसप्तानामितिमत्याचार्यवाक्य दशार्धमेकगेदग्निकोणगोगुणाशंकं सरंध्रमेयुगांशकंनगांशमस्तभस्थितइतिमाकुणिपद्धतौचपादभेददर्शनात् अतएवपाक्रमादेवमुख्योंतर्दशाक्रमः पाक्रमेणनिर्णयासंभवेदशाक्रमादंतर्दशाक्रमइत्यभयोपक्षयोःसमुच्चयोनतुबाध्यबाधकभावइत्यपिचामदेवीमाहुर्महंति तस्मादशाक्रमादंतर्दशाक्रमोन्यायानितिदिक् अथसर्वग्रंथेषुग्रहःपंचधात्यक्त्वाऽग्रहाएवांतर्दशापाच्चक्रालग्नस्यनुग्रहमध्यंतर्दशानास्त्येवेतियदुक्तंतन्मतंनिरस्यति लग्नस्थेति बृहज्जातकटीकायांगर्गःलग्नेनसहिताः सर्वेग्रन्थोन्यफलदायेकाइति बृहज्जातकेपि महोच्चंवगताःपरिपाचयंतीति मीनराजकृतयवनजातके लग्नांतर्दशायाःफलमपि लाग्नीदशाजीवदशेत्रयातादत्तनृणामृधनानिमोक्ष्यं सख्यैर्नरेंद्रेणविवेकतोचेति यदिग्रहमध्येलग्नांतर्दशानस्वीक्रियंतेतर्हिसर्वाण्यपिलग्नांतर्दशायाःफलानिउच्छिद्येरन् तस्मात्लग्नांतर्दशाकोयंवेतिसर्वमवदातं अथत्रोक्तप्रकारेणांतर्दशायअसंभवेतत्साधनंभग्नंद्वारेणवक्तुंमुचितं तत्रयदिसर्वदृग्बलिग्व्यतेतदासकृपोलकल्पितत्वेनाकास्यान्ननिरासार्थमादिज्ञार्मपद्येनबाह एकोत्यर्थेतेचिति लग्नात्तुभावाः संतीतिभावस्तूक्त्यवस्थानानिग्राह्याणीतिप्रागुक्तमेव एकस्थानस्थिताः सर्वेप्यंतर्दशापाच्चकाइत्याह एकस्थानस्थितादितिस्पष्टं अत्राहुः सर्वग्रंथेचकक्षंगाश्चिकोणगृहइत्येकवचनेनिर्देशादेकस्यैवबलीयसोंतर्दशाभागित्वमितियुक्तं एकक्षेयदिभूयांसः संभवंतिनभश्चराः एकएवतदातेषांदद्यादंतर्दशांबलीतिगुणकारोक्तश्च बलिष्वेकएवांतर्दशाभागीतिवस्तुतस्तद्बहवश्चेत्सुतेखिलाः केंद्रादिगाग्रहाः सर्वेदत्त्वेवापहृत्यचेतिपराशरवाक्यात्सर्वेप्यंतर्दशापाचकाइति अस्यायमर्थः चेदेकंभवद्बहवोग्रहायदाम्युस्तेखिलाअपिमूलदशापतेर्यथोक्तंभागमपहृत्यस्वभागंददतिप्रयुंछंति अत्राखिलाइत्यनेकेपिपुनः सर्वेषां

25
1917

तिपदोपादानंसर्वेप्यंतर्दशाभागिनोनत्वेकइतिदार्ढ्यार्थं बहुपरमनेकपरं बहवोघात्यइत्यर्थः केंद्रादिगाइत्यस्यदशाक्रमवशादंतर्दशाक्रमइत्यर्थपरत्वंकथंचिदपुहृतिरीकायासम्यग्व्याख्यानमस्माभिः ननुतथापिएकस्थानस्थएकएवबलवानंतर्दशाभागीतिपक्षस्यबहुसंमतत्वादनेनबहवोंतर्दशाग्रहाइत्येकसंमतपक्षस्यबाधइतिचेन्न उत्तमप्येधाः मोनपश्यतीतिन्यायादेकानुपपन्नवाक्येनबहूनामधुनिकगुणाकारादिवाक्यानामधस्थानीयानांप्रतिसंभवात् अन्यथाजंतर्दशायदास्यान्निचतुर्णांमेकराशिसंस्थानांबंधनविनाशदर्शविदधात्यशुभग्रहाणांत्रितिसागवल्यांकल्याणवर्मोक्तिर्बाध्येत नचैकस्मिंपगतानांयोभवतिबलाधिकोविशेषेण एकःसरावहतानांमेतत्रास्थितावितिहगइतिमयोक्तेरेकस्यैवांतर्दशेतिवाच्यं दर्शितमयवाक्यस्यचक्रार्धहानिगुणकविषयकत्वात् तस्मात्सर्वेप्यंतर्दशापाचकाइतियुक्तमालोचयामः अथोदाहरणेलिख्यते चंद्रादष्टमेरविबुधशुक्रालेबलवंक्रं ६३ युगनागयुतभ्रंद्वहरः ... एवमन्येषां

चक्रंतु॥

चं	ल	सू	बु	शु	श	रं	मं
...	...	...	...	...	...	...	...

लग्नमसर्वेषां॥

अथचांद्रदशा ०।१।२।१०।१२ एकविंशत्यपवर्तितगुणेन ४ गुणितापवर्तितहरेण ७ लब्धाचंद्रदशामध्येचंद्रांतर्दशा ६।०।२२।८।० एतच्चतुर्थांशरव्यादीनामंतर्दशा ०।८।०।२।०

चं	सू	बु	शु	यो
...	...	...	...	...

शामध्येविदशाः शुविदशादशाप्रकल्प्यो एवमवरत्राप्यंतर्दशा

अथांतर्दशाप्रकल्प्याग्रीत्याविदशाः साध्यंते तत्रचंद्रांतर्दशामध्येविदशाः बुधांतर्दकस्यांतर्दशामध्येविदशाः एवंचंद्रदशामध्येसर्वांतर्दशाकविदशाआनीताः अथपदशासाध्यंते एवंचंद्रदशामध्येचंद्रांतर्दशानवंतिविदशामध्येउपदशाः साधिताःतर्वंतिविदशासूपदशाः साध्यालग्नकोंदिदशास्वंतर्दशाविदशोपदशाः ग्रंथवि

चंद्र	लग्न	सूर्य	बुध	शुक्र	शनि	गुरु	भौम
...	...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...

चं	सू	बु	शु	यो
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...

चं	सू	बु	शु	यो	बु	सू	शु	श	रं	यो	शु	सू	बु	श	रं	यो
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

०।२।२ दिनमंदं २।८।२।०।१२ एवमग्निभूपं ५।२।६।१।२६ खांकाश्च

लग्नभादनुयोगः दशा

चं	सू	बु	शु	यो	०
...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...

ग्रहशकालिकामध्यमार्काः खांकाश्चलिख्यंते॥

सू	बु	शु	श	रं	यो
...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...

एवमंतर्दशाप्रवेशेपिशीघ्रमध्यमार्कोसाधनीयो दशाक्रमंदमिति॥

चंद्रदशायाः ०।१।०।

शु	सू	बु	श	रं	यो	बु	सू	शु	श	रं	यो
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

१०८०
१३

राम
१३

27
1913

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017